

Lucija Švaljek
Ulomak iz nagrađenog romana
USPAVANKA ZA ELIZU

Učiteljičin posjet

Selo uvijek govori i selo sve zna. Ubrzo su svi doznali da je Elizu odveo Mirko Poriluk. Prošla su već tri tjedna i počeli su govoriti da ju je ubio kao i njezinu majku. Učiteljici se migrena pogoršala od brige. Zamišljeno je sjedila u fotelji s novim svežnjem bilja na glavi.

– Prokleta glava, kak me furt boli! Impa već nemrem ni sedeti. Idem Jagice pokucati na vrata! – rekla je. Odložila je svežanj bilja na pod i duboko uzdahnula.

- Nejdí do Jagičine hiže, prosim te... Morti i tebe Poriluk hbije. – tiho je prozborio njezin muž.

- Prije bu me hbil Mešter koji tuče malu pucicu! – rekla je učiteljica i krenula prema ulaznim vratima.

Učiteljica je sjedila u Jagičinoj kuhinji.

Blatnjave cipele odložila je u hodnik i ostala u toplim vunanim čarapama. Zagladila je sivu kosu u niski rep i duboko uzdahnula.

- Fala, Jagica, kaj ste me prijeli h hižu. – prozborila je.

- Nič, vučiteljica! Furt vi morete dojtí k mene!

Jagica je briznula u plač, a učiteljica ju je uhvatila za ruku. Jagica se pojadala kako je sin tuče otkad je Poriluk uzeo Elizu.

- Rekel mi je da ju nisem dobre pazila! Unda me hude natukel... Nisem noge ni ruke par dani osječala! Sama sam na svetu ostala!

- Najte se plakati, vse znam. Znam jake dobre kakev je vaš Mešter. Pucica je dolazila h školu černa kak črnofka! Jagica, prosim vas smirite se... – govorila je učiteljica.

- Sin me tuče i glavu mi h napoj rijeve! Muž mi je pod zemlju! Pucicu je zel Poriluk! Nikuga več nemam i vse moram sama delati! Živinu klati, na njive okapati, sinu i bratu jesti skuhati! – Jagica je jecala bez prestanka.

- Nigdo ne zna kaj se događa gore h Černe huste... Eliza je žilava pucica! Otec ju je tukel, matere joj več ljete dan nema, a furt je vesela dolazila h školu. Perva je znala čitati i

drugi su od nje zadače prepisivali. – govorila je učiteljica.

- Ma nemre h toj husti nigdo živ ostati, vučiteljica... Vse je k vragu prešle! Poriluk je pucicu h grob pospravil, gli kak i njezinu mater! – Jagica se tresla se od jada i nemoći, pa uzela bocu rakije iz kuhinjskog ormarića i otpila veliki gutljaj. Učiteljica je polako krenula prema ulaznim vratima.

- Bum vam jednu debelu kokoš zaklala i očistila... Nek si muž i vaša deca male mesa pod zub deneju!

- Ne trebate nič klati, Jagica. Imame mi i preveč toga za jesti. Same vi mene javite ak inspektor najde pucicu... Hude rada imam vašu Elizu!

- Bum javila, vučiteljica... Ak me Mešter ne hbije!

Odlazak po ljekoviti pripravak

Nekoliko dana nakon rođendana, Eliza se noću počela gušiti od kašlja. Boljela su je prsa i čelo joj je bilo vruće. Potrošila je cijeli ljekoviti pripravak i dan za danom bila je sve slabija. Imala je vrućicu, tresla se, jecala i nije željela okusiti hranu. Nepomično je ležala na gljivi, žalosna i nemoćna. Poriluk je rekao da moraju otići do seoske travarice jer će umrijeti bez ljekovitog pripravka. Eliza je rekla psu da ih pričeka u kolibi. Mali Lav ju je poslušao.

Kad je pala noć, Poriluk i Eliza spustili su se niz brijeg do travaričine kućice, pazeći da ih ne primijeti netko iz sela. Selo je bilo tiho, magla je svjetlucala, a Elizino se čelo žarilo.

Poriluk je pokucao na vrata kamene kućice. Pred vratima nije ugledao travaricu, nego ženu bez lijeve šake.

- Mama! Mama! To je moja mama! – viknula je Eliza i potrčala prema Nadici.
- Kuš, pucica!! Mekni se od moje hiže! – grubo je viknula travarica.
- Nadica, verni se h hižu i budi tihe! – rekla je i udarila Nadicu nogom. – Da se nisi usudila zajti van!

Elizu je oblio hladan znoj, počela je hripati i u bunilu dozivati majku.

- Mama, to sam ja! Ja, Eliza, tvoja lastavica! Mama moja! Boga moja mama! – govorila je Eliza.

- Kuš, pucica! Mater ti nebum nigdar pustila, nek bum ju h ogenj hitila! Ak me neš poslušala i ti buš prah postala! – zaprijetila je travarica Elizi.

Ljutito je pogledala Poriluka, pa zakoračila prema njemu.

Kaj to moje oči vidiu?!

Poriluka i betežnu pucicu!

Pucica ne bi smela z

Porilukem po selu hoditi!

Vernite se h hustu!

*Rečite mi, zakaj ste došli na
moja vrata?!*

*Blizu moje hižice, vrag na
koruze se smeje!*

*Rečite mi kaj trebate i
meknite se čim prije!*

– vikala je travarica.

- Elize nije dobre. Kašlja i vruća je kak žeravka, hmerla bu ak ne dobi lek. Rečite mi kaj hoćete da vam donesem za njezin lek. – rekao je Poriluk žalosno, a Eliza se stisnula uz njega.

*Donesi tustu patku z sela, i
pucica bu svoj ljek dobila!*

- No, kaj još tuj stojite?! Meknite se od moje hiže!! – vikala je travarica.
- Prosim vas da pustite Nadicu. Kaj vam je boga ženska napravila? – progovorio je Poriluk oprezno.

*Čkomi, črvljivi Poriluk!
Nedam Nadicu za nič!
Verni se h Černu hustu i
donesi mi patku tustu!*

Pucici bez ljeka nema spasa!!

– rekla je travarica i zalupila vratima.

Poriluk je nosio Elizu natrag do kolibe jer je bila preslaba da hoda uz brijeg. Cijelu noć

imala je groznicu, tresla se i plakala. Željela je osjetiti majčine ruke na svojoj kosi i čuti njezin glas. Poriluk joj je rekao da će ponovo otići do travarice i zamoliti je da pusti Nadicu.

- Spi, pucica, moraš se naspati. Mater ti je živa. Hjutre bume pak išli do travarice. – rekao je Poriluk i Eliza se malo umirila. Njegove lisice te su večeri donijele patku u kolibu.

Kad je svanulo jutro, Poriluk se vratio do travarice noseći Elizu na rukama. Za patku je dobio novu teglicu ljekovitog pripravka.

Ponovo je zamolio travaricu da pusti Nadicu, no travarica je bila neumoljiva.

Drugi put moje oči vidiju

Poriluka i betežnu pucicu!

- Prosime vas da verneti pucici mater. Nadica vam nije nič napravila. – rekao je Poriluk i zakoračio prema travarici s Elizom na rukama.

Travarica je skvrčila bradavičaste prste od bijesa i glasno zauralala.

- Poriluk, mekni se od moje hiže!! Nebum nigdar pustila Nadicu!! – rekla je travarica i zalupila vratima.

Kad su se Poriluk i Eliza vratili u Crnu šumu, Eliza je ležala onemoćala i blijeda. Jedva je namazala prsa ljekovitim pripravkom. Poriluk joj je nosio vode iz potoka da se ne bi onesvijestila. Ujutro, kad se probudila, Poriluk je shvatio da joj se vrućica snizila. Bila je mnogo poletnija i lice joj je poprimilo crvenkastu boju. Poriluk i Eliza odlučili su da će i treći put otići do travarice. Pokucali su na vrata njezine kućice, a kad ih je travarica ponovo ugledala, obuzeo ju je silan bijes.

- Pak ste došli pred moja vrata?! Zaklala bum vas i h ogenj hitila! Zakaj ste pak došli?! Rekla sam vam da već ne dolazite! Nigdar nebum Nadicu pustila!! – urlala je travarica. Eliza se sakrila iza Poriluka. Poriluk je ukipljeno stajao

i gledao pobješnjelu travaricu. Odlučio joj je ponuditi deset kvočki za Nadičinu slobodu.

- Ni za sto debelih kvočki nebum Nadicu pustila! Sama si je kriva kaj je tak završila! – rekla je travarica.
- Pustite moju majčicu, prosim vas. – zajecala je Eliza, a travarica se strašno razbjesnila. Uхватила je Poriluka za ruku i odgurnula ga u stranu. Približila se Elizi i nadvila se nad nju kao magla nad selo. Eliza je mogla osjetiti njezin odvratni zadah i ruke su joj počele drhtati od straha.
- Nebum ti nigdar mater pustila!! – prosiktala je travarica, pa se približila Poriluku koji je stajao postrani. – Ovuga časa se vernite h Černu hustu! Zapovijedam vam! – rekla je grubo.
- Pustite pucici mater. Prosim vas. – rekao je Poriluk. Travarica mu se približila i njezin je zadah uznemirio njegove crve.

- Znaš kad bum pustila Nadicu, Poriluk?! Pustila bum ju onuga časa, kad megla z sela nestane!! – rekla je travarica i zlobno se nasmijala. Zatim se vratila u kućicu i snažno zalupila vratima.

Poriluk i Eliza vratili su se u Crnu šumu. Kad su stigli, Eliza je namazala prsa ljekovitim pripravkom, legla na gljivu, a Poriluk ju je pokrio lišćem. Nije imao srca reći Elizi da magla možda nikad neće nestati iz sela.

Nadica je toga jutra spremala biljke u teglice. U mislima su joj se preplitale uspomene na Elizu. Sjetila se kako je mirno spavala u kolijevci dok joj je pjevala uspavanke. Dotaknula je batrljak lijeve ruke i duboko uzdahnula. Suze su joj se slijevale pri pomisli da je Meštar udara.

Seoska travarica brala je ljekovite biljke nedaleko od kućice. Njezine kržljave ruke

izvijale su se nad biljkama kao srpovi nad
kokošjim vratovima. Kad je podignula pogled
sa zemlje, shvatila je da je magla nestala.
Prevrnula je tačke pune biljaka i pogled joj je
zalutao prema kukuruzištu.

*Gde je megla nestala, gdo to
mene zafrkava?!*

Nema niti vraga na koruze!

Prokleti bili Poriluk i Eliza!

Ljutito je urlala i uputila se natrag prema
kućici. Kad je otvorila vrata, tamo više nije bilo
Nadice. Obistinile su se njezine riječi i Nadica
je bila slobodna.

- Moram najti svoju malu lastavicu! – rekla je
i potrčala iz kućice. Pred njom se prostirao
novi svijet u kojem više nije bilo ni magle ni
vraga.